

AZAD YAŞAR

ŞEİRLƏR

QRAFİK ŞEİR

Təmiz qar.
Bəyaz qar.
Gözünün qarasını ağardacaq qədər bəyaz qar.

Sağır zülmət.
Kor zülmət.
Gözünün ağını qaraldacaq qədər qara zülmət.

Gözlərin – qarlı bir gecə.
Mən – ... zülmətdə günlərlə yol arayan
zavallı yolçu.

1999

TƏBƏSSÜM MISSİYASI

Təbəssümümü öldürmək istəyənləri
elə təbəssümümlə də
“öldürmək” istərdim
mən.

2000

QARŞIDAKI ÜMİDSİZLİK

Verəcəyim sədəqəylə
yolun qırağında, oturduğu yerdəcə mürgüləyən
və hər şeydən əlini üzən dilənçini
ona boy verməyən bu yoxsulluqdan
qurtarmayacağımı bildiyimdən
əlimdəki qəpik-quruşu
onu oyatmağa dəymədiyi üçün
səssizcə
əski mis qaba qoyuram.

1994

HƏNDƏSİ EDAM

Şair dostum İsmayıl Bayramoğluna

Şaquli bir müstəvi,
yəni polad gilyotina bıçağı,
ona perpendikulyar yerləşən müstəvini,
yəni bədənimi,
boğaz nahiyəsində kəsdiyi zaman
bir alma misalı diyirlənəcək kürə -
başım olacaq.

2000

QƏRİBƏ QORXUSU VAR PULLARIN

«Xoşbəxtlik pulda deyilsə, onu qonşunuza verin»

Jül Renar

Qəribə qoxusu var pulların.
Bilmirsən tər qoxusudur, yoxsa...
axı hələ də zəhmətin ölçüsüdür pullar,
fərq etməz –
əli qabarlı işçinin alın təri,
ya dizləri əsən oğrunun kürəyindən
gedən soyuq tər,

qorxu təri...
Bilmirsən qan qoxusudur onlara hopan,

yoxsa...
axı hələ də onlarla batırılır qanlar
(keçmişdə qanla yuyulsa da)
alınır, satılır canlı insanlar.
Gözünüzü döyməyin –
«qan pulu» sözünü eşitməmisiniz yoxsa?!

Bilmirsən kir qoxusudur onlara hopan, yoxsa...
axı, pullar əl çirkidir həm də
lap dünən kəsilsə də.
Pullar var əski kimi –

sürtüldüyündən,
üzü üzlər gördüyündən,
pullar var əskidən də betər -
boğulmaqda olan haqqın ağzına dürtüldüyündən!

Pullar var şamşax – dik qoy,
adamdan yaxşı gəzsin, yerisin,
getsin, gətirsin,
dilə dilədiyini –
bir su içim saatda yetirsin,
xoşuna gəlməyənləri
lap aradan götürsün,
nə fərqi varmış canlı, ya cansız...

Nə qədər üzü pis olsa da
insanın bu ucuz vaxtında
xoşbəxtlik hələ ki puldadır həm də.
Odur ki, pul kisənizin ağzını açıb
yoldan ötənə paylamayın –
hələ üstəlik taleyiniz sınıqsa,
tavanınızdan damırsa,
ümidləriniz corabınız kimi yamaq-yamaqsa,
çaşıb küyə gedərsiniz,
bilməyənlər qoy bilsin –
çox baməzə kişi olub
Jül Renar.

1991

ZÜLMƏTDƏN İŞIĞA KEÇİD

Qaranlıqda yazdığım şer
əl havasına yazdığım şer
ağ qoçla qara qoçun davasına
yazdığım şer
fikrimin işığında yazıram səni.
İşıqda yazıram səni.

1985

SUI-QƏSD

Orada
otağın küncündə
köhnə kresloda oturan və
bərəlməmiş gözlərini tavana zilləyən adam
gözlərini tavandan ayıra bilməyən adam
baxışlarından asıb özünü
tavandan asıb özünü
asıb özünü
asıb

1993

BİRİNCİ AĞLIMA GƏLƏN

İndi də
harada və neçə yaşında oluramsa olum
«qaranquşun qarğıışı yerdə qalmaz»

deyimini eşidəndə
uşaq ikən
binamızın girişindəki
qaranquş yuvasını bilərəkdən dağıtdığım zaman
quşların qopardığı haray-həşir
və bundan düz üç gün sonra
sevimli nənəmin dünyadan köçdüyü olur
birinci ağılıma gələn.

1994

DOST BİLDİKLƏRİMİZ

Dünyanın bu qarışıq vaxtında,
dostlar -
artıq işimiz düşən
və bizdən işi keçən adamlardan ibarətdir
daha çox.

Yerdə qalan məqamlar isə
işin
texniki özəllikləri də sayıla bilər -
yəni
xahişlərin sinusoid üzrə təkrarlanma tezliyi,
xoş impulslar,
gözlənilən fayda,
eyni yüklü cərəyanların qarşılıqlı cazibəsi
və sair və ilaxır

2002

HİND BÜTÜ

Hamar, geniş alını - durğun bir gölün aynasıdır.
Alınıdakı xal - Üçüncü, AĞIL GÖZÜdür.
Düz biçimli burnu - Ruhundakı tarazlığa işarədir.

Yumulu gözləri hər şeyin ardını görür.
Hər qıpırtını eşidən palaz qulaqları çiyinə düşüb.
Susmaqdan ətli dodaqları az qala bitişib.

Qurduğu bu bardaş pozasındaca yola salıb O
yüz illəri və nəsilləri.
Bir də ki,
Hər Şeyi bilirsə
və duyduqlarını paylaşacaq Bir Kimsə yoxsa -
Susmaq - Sonuncu Çarə deyilmi?!

2003

DAŞIN ÖZ DİLİNDƏ

Hər gün salam verirəm,
dünmöz keçir.
Bu gün vermədim,
qayıtdı ki:
- Adam-zad saymırsan, nədir?
- Səni adam sayıb da yanıldığım yetər.
Daşa daş dilində salam verərlər –
S Ü K U T L A, - dedim.

1998

MƏŞHƏR İNTİZARINDA

Beynim itkin misralar
ağ kağızın işığına çıxara bilmədiyim
qərib fikirlər məzarlığıdır.

İntizarla
bir Məhşər gününü gözləyirəm.

2000

BELƏ DANIŞIB GÜLMƏYİMƏ BAXMAYIN

Belə danışib gülməyimə baxmayın
siz məni axşamüstüləri
uşaq kimi evimiz üçün
anamın üzü, atamın səsindən ötrü
köyrələndə görün –
tanımazsınız məni, tanımazsınız vallah
(amma özümə nə qədər bənzəyirəm onda).

Baxmayın belə gülüb-danışdığımıza
deyirlər hər şeyi bilir
amma bəlkə Allah da bilməz
bu qərbləkdə nələr çəkdiyimi...

Gördüyünüz hələ mən deyiləm
çox görməyin danışib gülməyimi mənə
bilməzsınız hər halda
necə çətin olur
ağlamalı ikən gülmək.

1991

TANINMAZLIQ DƏRƏCƏSİ

Ofisdə
pəncərəmdən görünən
baxışdığım, tapışdığım, dərdləşdiyim
bu gəncəcik fidanlar və köçəri buludlar qədər belə
tanımadı məni həyatda
neçə illik köhnə iş yoldaşlarım

1999

SƏNƏ DOĞRU

Ölümü azdırıb gəlirəm,
həsrət tilsimini qırıb,
güman divarını uçurub gəlirəm,
bir anı min il bilirəm,
min ili bir an bilirəm –
Sənə doğru gəlirəm,

Sənə doğru.

Arınıb ay işığından,

durulub göz yaşından,
dumandan sıyrılib,
ışıqdan süzülüb gəlirəm,
dünyanın ta o başından –
Sənə doğru gəlirəm,

Sənə doğru.

Bax, qanadlarım qırılmış,
dizlərim çat-çat,

alnım qırış-qırış,
yürüməkdən dabanlarım dağılmış...
uç-a-uça,
sürünə-sürünə
yenə, yenə –
Sənə doğru gəlirəm,

Sənə doğru.

Acıma mənə belə, acıma halıma,
işığına gəlirəm, qoynuna gəlirəm,
bir baxışına aldanıb gəlirəmsə də

qoy olsun!
Sevib-sevilməyə gəlirəm,
acıma mənə belə.

Sığınmaq istəyirəm,
yaxın olmaq istəyirəm Sənə,

yaxın –
həsrətdən, ölümdən yaxın
ışığından, sudan yaxın
Səndən Sənə yaxın olmağa gəlirəm –
Sənə doğru gəlirəm,

Sənə doğru.

1992

QIRX YAŞ

Bu yaşda
yenidən,
başqa türlü yaşamağa başlamaq
gec olduğu qədər
başladığımız işləri bitirmədən ölmək də
tezdır.

2001

AVTOMOBİL QƏZASI

Bir tərəfdə – sərxoş sürücü,
digər tərəfdə – dörd nəfərlik ailə.
Hamısı ölü.
Bir yanda xıncım-xıncım əzilmiş iki maşın,
o biri yanda – yıxılmış iki ev, iki tifaq.
Bir yolu könüllü bölüşə bilmədikləri üçün
bir ölümü paylaşdıblar məcburən.
Bir az əvvəl
gicgahlarında atan al qırmızı,
isti qan
indi tökülüb qara, soyuq asfaltın sinəsinə.
Bayaqdan yarışdıqları o dəli küləklər
«bizi ötənin min qanadı gərək» deyə
indi təskinlik verirlər onlara,
saçlarına sığal çəkərək.
Saatlarının əqrəbləri
irəli getsə belə,
artıq onlar nə göstərə bilər ki,
keçmişdən başqa?!

Diri ikən dinlədikləri kasset
hələ də bitməyib,
bir oynaq hava yayılır ətrafa
sözləri də tərs kimi kefdən, səfadan.
Diqqətlə ətrafa baxanda,
nəinki sevinən şeytanın rəqsini görər,
hətta dəli qəhqəhələrini belə eşidərsən
bu həndəvərdə.

1994

ÇİÇƏKLƏRLƏ NƏZAKƏTLİ DAVRANIŞ QAYDASI

Çiçəkləri bəlkə də dərməməli
eləcə budağında qoxlamalıyıq.
Bunun üçün
biz onlara sarı əyilməli,
deməli, onlara baş əyməliyik
onlarsa
qarşılıq olsun deyə
ətirlərini
əsirgəməməlidirlər bizdən.
Hər şey eynilə
göyərçin əlləri öpdüyümüzdəki kimi olmalıdır -
yəni əl dodaqlara deyil,
dodaqlar ələ sarı yönəlir -
ÖPƏN
ÖPÜLƏNİN ayağına gəlir.

1992

UŞAQ KİMİ TANRI

Uşaq kimi
hər şeyə maraqlıdır Tanrı
bəndələr - onun oyuncaqlarıdır,
kimisi sevimli,
kimisi zəhlətökən, yorucu.
Çox xoşladığı oyuncaqları
o birilərindən daha tez sökür Tanrı
necə qurulduqlarını,
nədən belə sevildiklərini
anlamaq üçün.
Bəlkə də çoxusunu
sökdüyünə sonradan peşiman da olur -
bəlkə də onları eynilə
və yenidən yarada bilmədiyi üçün bu belədir,
nə bilim?!

Bəlkə Tanrı da şıltaq uşaqlar kimi
heç nədən peşiman olmur
ya da ki
özünə yaraşdırmır bəlkə də
belə boş şeylərdən ötrü
qanını qaraltmağı?
Kim bilir?!

1999

QUL NƏRGİZLƏR

Vitrindən bir qucaq nərgiz
boylanar küçəyə boynu bükülü.
Dərilməmiş çiçəklər
kəpənəksiz, çəmənsiz tez solur,
ləçəkləri tökülür.

Gözəllikləri, qoxuları nəğməli,
nəğmələrinə sevda və kədər qarışıb.
Qiymətləri yazılı üstündə –
hər kəsə satıla bilər, deməli,
azalıb ləçəklərindəki işıq.

Gözlərindən süzülər yuxuları
hələ ki ilk bahar dəmidir.
Qaba əllərdə əzilmək qorxuları,
gözəllərə qovuşmaq qayğıları
nədənsə artan kimidir.

Vitrindən bir qucaq nərgiz
boylanar günəşə, küçəyə sarı.
(Günəş – dərhlilər, dustaqlar həmdəmidir!)
Qiymətləri yazılmış üstündə –
gözəllikləri, qoxuları
nə isə artan kimidir.

1982

BİRİNCİ QARABAĞ MÜHARİBƏSİ

Mən -
yenilgimizlə barışmadığımdan -
öz-özümümdə
bu davamıza
"Birinci Qarabağ savaşı" dedim,
xalqım.

Meydandan çəkilənlər üçün
yad qoltuqlarını cənnət bilənlər üçün
və sənin bütün xoşqeyrətlərin üçün
qoy bu -
sonuncu Qarabağ savaşı
olsun.

Onlara bundan ağır nə sözümlə olacaq ki...

2002

SƏBƏB VƏ NƏTİCƏ

Uzun-uzun düşündükdən və
qalın-qalın kitablar oxuduqdan sonra
saçımın ağı, alnımın qırışı bahasına
nəhayət anladım
niyə bu qədər zəbun olduğumuzu.
Əsrlərlə
güclü qonşuların təzyiqi və kötəyi altında bulduğumuzdan
bizlər bu günlə,
indiylə yaşamaqdan usanıb,
keçmişik bu saat, bu anla yaşamağa.

Bunun nəticəsi
başımıza gələnlər olduğu kimi,
ayaqlar altında qalmağımızın səbəbi də
dünəni və sabahı
indiki rahatlıq xətrinə
bilmərrə unutmağımızdır.

1994

HARAMIN HARAMLA ÇIXMASI

(bir şəhid ruhunun anlatdıqları)

Qırmızı Bazarda gedən döyüşdə
ağılsız bir ölümə qurban getdik biz - dörd tankçı.
Yanlışlıqla girdiyimiz dalanda
geri dönə bilməyincə tankımız
ermənilərin qurduğu
pusquda bulduq özümüzü.
Üstümüə yağan güllə yağmurundan
benzin bakımız alışıdı,
alt lyükdən bayıra çıxma bilmədik -
nişançımız Dünyamalıının atılmış bir evdən əkişdirdiyi
dəyirman daşı boyda "Rubin" televizoru
bir anda
həyatda sonuncu qazancımız oldu hamımızın.
Cavan, hələ ki min rəngli həyatımızı və
ağlı-qaralı-qanlı-tərli-hisli-yaralı üzlərimizi
onun qaranlıq ekranında seyr etməli olduq son kərə.
Sayılı saniyələr qalırdı partlayışa.
"Allah, Məhəmməd ya Əli" deyib
məcburən
təpə girişindən çölə çıxdıq və az sonra
ermənilərin kiraladığı
sarışın snayper qız
dəryazla ot biçər kimi
sərrast atəşlərlə
biçib-biçib sərdi yerə dördümüzü də...

Yenə də
aramızdan birisi
dəyişdi və qurban verdi hamımızın VƏTƏN eşqini
özünün DÜNYA MALına olan eşqinə -
unutdu hər halda buralara nədən ötrü gəldiyimizi...

2001

MATERİYANIN İTMƏMƏSİ QANUNU

(bir şəhid ruhunun anlatdıqları)

Qəribə təsadüflərlə doluymuş bu dünya
vallah, danışsam inanmazsınız,
amma
bir neçə il əvvəl
Gəncədə qızıl dişlərimi taxan həkim
və
Kəlbəcərdə,
səngərdə can verdiyim zaman
həmən dişləri damağımdan sökən əsgər də –
erməniydi.
Mən son nəfəsdə
sinəmə çökən Əzrayılla didişdiyim anlarda
o, Sarı iblislə sevişirdi.

Yəqin bir az sonra
artıq bir işimə yaramayacaq bu dişlər
dönüb
ya onun oğluna nişan üzüyü olacaqdı
ya da qızına cehiz.

1994

ADAM BU KİMSƏSİZLİKDƏ

Adam bu kimsəsizlikdə ölə bilər
bu qaranlıqda
hələ pərdələr çəkilirdisə
üstəlik, qapı da kilidlənibsə arxadan
qonşular səsini duyacaq qədər

yaxında deyilsə
kölgələr qaynaşırsa divarda
ürək
əldən düşər bu kimsəsizlikdə
yatar
bir daha oyanmadan.

Adam bir kimsəyə tapşıra bilməz
gözünü göynədən acını
yarımçıq mahnısını
və bir də
bir də... sevdasını.
Adam canını belə tapşırammaz
bu kimsəsizliyə
bu qaranlıqda.

Tapşırammaz işığı zülmətə.
Tapşırammaz.

1982

EYNƏYİN YUXUSU

Yatanda
insan çıxarar eynəyini:
"Yetər hər şeyə səninlə baxdığım,
yuxumu şəriksiz görmək istərəm" deyər.

Eynək susar, uyuyar bir az aralıda -
insan öz yuxusuna dalar,
eynək öz yuxusuna.

1981

ƏLLƏRİM

Əllərim
ağlı, qaralı, sarılı bütün əllərə bənzər
insanlığın dünənini,
bu gününü yaşadığına.

Əllərim
özümünkülərə bənzər
ən çox -
ömrümün dünənini, bu gününü
mənimlə ortağ daşdığına.

1981

KƏDƏR DAĞLARI

Dağlara qar yağıb.
Dağlar uyuyur qar altında.
İstidə.
Onlardan qat-qat ucadır
sənə dağlarım -
nə qədər qar yağa örtməz.
Sənəmə çəkilənlər
adi dağ deyil -
qar altda yatmaz.

Soyuqdan donacaqlar zavallılar!

1982

PAYIZDA AĞACLAR

Yarpaq-yarpaq soyunur ağaclar
yarpaq-yarpaq ağlayır ağaclar
yarpaq - göz yaşına bənzər,
süzülən damlaya bənzər üzülən yarpaq
sarı göz yaşlarıyla ağlayır ağaclar
sakitcə ağlayırlar
günahsız yerə döyülən uşaqlar kimi,
için-için.

Torpağa - ürəklərinə axıdırlar göz yaşlarını,
bilirlər - olacağa çarə yox,
dərdli-dərdli ağlayırlar.
İnsana bənzəyirlər ağaclar
ağlayanda da,
güləndə də...

1987

SİRR QALAR

Əzizinəm sırğalar
nəyin həvəsi qalar.
Yar qulağın oxşayar
tellər ilə sırğalar.

Əzizim əsir qalar
əl işə əsir qalar.
Yar yarına güvənsə
sirr qorunar, sirr qalar.

Əzizinəm sırğalar
saxsıya çək sır, qalar.
Gülə həsrət bülbülün
Yaş gözünü sırğalar.

1983

BUXARA

Mən aşiqəm bu xara
bu qönçəyə, bu xara.
Tamam sənə heyrandır
Bakı, Təbriz, Buxara.
Dərd sinənə çökmədən
Loğmanı çabux ara.
Bunca əzab çəkərəm
insaf gəlməz bu xara.
Çox gözəllər görmüşəm
onlar hara, bu hara?
Belə getsə dağ gövdəm
dönər bir gün buxara.

HƏYATIN OLAN QALAN MƏNASI

Uzun bir növbə gördük dünyaya gəlincə.
Çin səddi qədər uzun
və canlı insan divarı.
"Nə paylanır?" deyə sorduq növbədəkilərdən
maraqla.
Amma cavab gəlmədi kimsədən,
açılmadı dodaqların zəncirbəndi.
Susqun və donuqdu hamı.

Çarəsiz növbəyə durduq biz də,
"bu adamlar burada boşuna durmaz,
bildikləri bir şey var" deyə
qət etdik.

Sıramız yetişincə
ölüm növbəsinə dayandığımızı
anladığımız -
hər kəs kimi biz də.

Hər şey elə tez olub bitdi ki...
Hər şey o qədər uzandı ki...

1999

NEORÜBAİ

Uşaq ikən
oynatdığımız hər şey
oyuncağımız gibi gəlirdi bizə.
Zaman
çox şeyin ardında
göründüyündən daha ciddi
anlamlar gizləndiyinə öyrətdi bizi
zamanla.

Gocalınca isə hər şeyin
sadəcə fələyin əlində oyuncag olduğunu anladığımız -
gec də olsa ...
Oyuncag!
Amma baxır kimin əlində...

1991